

U. B. BERGEN

K R I G S O V E R S I K T

pr. 21.8.

1611-35
Ms. 1568 I R 5

Det er særlig på Vestfronten de viktigste begivenheter har funnet sted i de siste uker. Da general Bradleys 1. amerikanske armé bröt gjennom ved Avranches og panserkolonnene skar inn i Bretagne var kampen om Normandie vunnet. Den rommelske taktikk - å kapsle inn bruhodet, hadde slått feil, og den konsentrasjon av tropper og materiell som tyskerne hadde måttet foreta hadde lagt store deler av det indre av Frankrike åpent. Det ble en smal sak for amerikanerne å besette en rekke viktige byer. Bare byene i "Atlantehavsvollen" blir seigt forsvart, til nå er ubåtbasene i Bretagne fremdeles på tyske hender.

Det synes å ha vært en forholdsvis lett sak for de allierte å gjøre terrengvinninger, og tyskerne har i sin propaganda i det siste sterkt betonet at det ikke dreier seg om en kamp om byer og områder, men om arméer. At det er en realitet i denne påstand, som også de allierte er oppmerksom på, har de bevist ved sin knipetangmanövre mot von Kluges panserarméer. Men likevel er det klart at de territoriale erobringer har gitt de allierte store fordeler, de har fått det albuerom som deres motoriserte arméer trenger for å kunne utfolde seg. Tyskerne var fullt oppmerksom på den fare som lå i gjennombruddet ved Avranches, og von Kluge satte inn en stor del av sine tanks i et fortvilet forsök på å avskjære de amerikanske styrker ved Mortain. Dette mislyktes fullstendig, og tyskerne fikk snart nok å gjøre med å forsvare seg mot de amerikanske styrkene, som etter erobringen av Le Mans rykket nordover for å prøve å ta de tyske hovedstyrker i Normandie i ryggen. Samtidig presset kanadierne og britterne voldsomt på mot Falaise. Det utspant seg en voldsom strid i trekanten Flers-Falaise-Argentan, men det synes som von Kluge har klart å få berget ut størstedelen av de 14 divisjoner som var inne i sekken. Over 25000 mann er imidlertid i det øyeblikk dette skrives tatt til fange her, og fangtallet öker stadig. Resten av de tyske hovedstyrker trekker seg tilbake nordover mot Seinens nedre løp, men er under voldsom forfølgning av de allierte. Engelskmennene og kanadierne trykker på fra sør, og amerikanerne presser på nedover langs Seinen. Det er et kapplöp mot Rouen. De tyske kolonnene er utsatt for voldsomme bombardementer, og de alliertes fly har fullstendig herredömmet. Alle tyske kommunikasjonsmidler er under voldsom beskytning, særlig er ferjene på Seinen utsatt. Det tyske tilbaketog minner sterkt om det franske i 1940. De tyske tap nærmer seg nå 1/2 mill., derav har general Pattons armé tatt over 100 000 fanger.

Slaget om Paris er i full gang. Mens von Kluges arméer, som skulle sperre veien til byen for Montgomerys styrker, må retirere mot Seinens munning, er amerikanerne i full gang med å omringe byen. Hvorvidt tyskerne akter å forsvare byen, er uvisst. De har i alle fall erklært byen i krigstilstand og innført de strengeste restriksjoner for å hindre befolkningens bevegelsesfrihet. Amerikanerne har satt over Seinen både nordvest og sydvest for Paris.

Det er forövrig ikke lett å danne seg noe klart bilde av situasjonen i det indre av Frankrike. Begge parter er av gode grunner sparsomme med opplysninger. Etter erobringen av Orleans er det sannsynlig at amerikanerne vil prøve å nå den sveitsiske grense, for derved å kutte de tyske styrker i Frankrike i to.

Oppgjöret med de tyske styrker i Sydfrankrike vil formodentlig i vesentlig grad bli overlatt til landgangstroppene på Middelhavskysten og de franske innlandsstyrker. Landgangen på Rivieraen kom overraskende på tyskerne og har hatt stor fremgang. På under en uke er omtrent hele kysten fra den italienske grense til Marseilles erobret, franske styrker rykket inn i Toulon allerede den 6. dagen etter invasjonen. Store allierte styrker er på marsj mot Rhone-dalen.

De franske innlandsstyrker er blitt en vesentlig faktor under frigjöringen. De har rensat hele Haute Savoie, erobret store deler av Savoyen, grenseområdet mot Pyreneene, samt visse områder i Midtfrankrike. Disse tropper dukker opp i departement etter departement, og volder tyskerne de største ulemper ved stadige angrep på deres kommunikasjoner, depoer og mindre garnisoner. De franske innlandsstyrker har gitt oss et glimrende eksempel på hva en underjordisk armé kan utrette når den har tålmodighet til å vente til det rette öyeblikk er inne, og den allierte overkommando gir signalet til angrep.

Den militäre utvikling har i de siste dager tatt en slik vending at det bare er et spørsmål om dager för kampen om Frankrike er vunnet. I dette öyeblikk gjelder det kampen om Seinen, men det er i realiteten opptakten til kampen om Belgia. General Montgomery har gode grunner for sin optimistiske dagsordre til soldatene den 21. august, der han uttaler at krigens avslutning er i sikte, og: "La oss gjøre slutt på den på rekordtid!"

Kampen på Östfronten har i de siste ukene vært av mere lokal karakter. Den baltiske fronten karakteriseres i øyeblikket av den russiske offensiv vest for Pskovsjöen, som alt har ført til erobringen av det viktige knutepunkt Valka på jernbanen Tartu (Dorpat) - Riga, og nå gjelder Rujan på linjen Riga-Tallinn. Tyskerne har i den senere tid rettet heftige angrep fra Riga for å prøve å bryte den russiske korridor til Östersjöen. En større tysk flåte er gått inn i Rigabukten for å støtte disse operasjoner. Av Latvia har tyskerne nå bare igjen Riga og en smal kyststripe nordover, og den tyske flåte skal antagelig prøve å berge de styrkene som trues med å bli kastet på sjöen her.

Ved Öst-Preussens grense har det lenge pågått heftige kamper i skog og sumptrakter. Noe særlig fremgang har ikke russerne kunnet notere i den senere tid.

Det russiske framstöt mot Warsjava er begynt igjen, og russiske arméer rykker mot byen fra öst og nordöst. Inne i byen har den polske frihetshär under general Bor lenge kjempet, og holder enkelte av de centrale bydeler.

Den farligste russiske trussel mot Tyskland har inntil nå vært marskalk Konjevs bruhode på vestsiden av Wisla ved Sandomierz, sydvest for Lublin. Det har virket som en magnet på de tyske reserver, og heftige kamper har lenge vært i gang, men russerne har hatt jevn fremgang. Tyskerne må for enhver pris prøve å stoppe det russiske stötet her, da det er rettet like mot Schlesia - Tysklands viktigste rustningscentrum etterat Ruhr er utbombet.

Tyskerne melder nå at russerne har åpnet offensiven på den rumenske front, men russerne har foreløpig ikke meldt noe om det.

På Italiafronten har den 8. armé gjenopptatt offensiven langs Adriaterhavet, og tyskerne måtte vike med en gang. Men her gjelder det inngangen til Posletten, så tyskerne kan ikke gi stört tau hvis de i det hele tatt vil beholde Norditalia. Firenze er definitivt sikret, etterat de tyske tropper er drevet vekk fra höyden nord for byen.

Flykrigen raser heftigere enn noensinne. De allierte bombefly har særlig lagt sin elsk på de tyske oljecentra, både de naturlige og de syntetiske. Særlig ille er det gått ut over Ploesti, som er sågodt som jevnet med jorden.

Offensiven mot Japan går sin gang, uavhengig av kampen i Europa. 9. august kunne amerikanerne melde om at all japansk motstand var opphört på öya Guan, den tidligere amerikanske flåtebasis. - I Nordburma har engelskmennene god fremgang og har erobret Mykiang tilbake. Amerikanske kjempfly har pånytt angrepet Japan i dagslys.

Fra alle kanter presser de allierte på mot aksemaktene. Tyskland står overfor strategiske problemer som er ulöselige: de alliertes mangedobbelte overmakt av materiell og soldater, og disse soldater presser på mot Tysklands grenser fra öst og vest. Vassalstatene vakler, og sender ut fredsfölere i alle retninger. Tofrontskrigen, spøkelset fra forrige krig, er blitt et faktum, også på landjorden. Intet under at tonen på tysk side er grav alvorlig. I en forbausende realistisk lederartikkel behandler Völkischer Beobachter den 4. august Tysklands stilling, og gjør opp regnskapet med fölgende bemerkning: "At solskinn fölger etter regnvär, hjelper ikke den som holder på å drukne i regnväret".

vVv

Hjemmefrontens Ledelse melder:

Tyskerne har begått ennå et folkerettsbrudd ved å benytte forsyningene som tomme-skruer til å fremme sine politiske mål. I forrige kortperiode forsökte de å beröve store deler av befolkningen sine eksistensmuligheter ved å nekte dem kort hvis de ikke underkastet seg nazistenes meningelöse krav. Det samme var deres hensikt nå. For å slå ned dette anslag först og fremst mot store deler av vår ungdom, har Hjemmefronten sett seg nödsaget til å sikre seg de nödvendige kort. En lastebil med 75 000 kort ble derfor beslaglagt. Kortene vil bli benyttet til dem som rammes av nazistenes sultaksjon. For å hevne seg har tyskerne skåret ned rasjonene med 6% for storparten av befolkningen. Vårt svar på dette må være at produksjonen nedsettes med ytterligere minst 6% for alt arbeide som på noen måte direkte eller indirekte kommer nazistene til gode, og her må alle stå solidarisk. Hvis tyskerne straks opphever sine represalier, og gir enhver kort på normal måte, vil imidlertid de beslaglagte kort bli returnert.

vVv

Hjemmefrontens svar.

Da makthaverne i slutten av mai måned gjorde sitt forsök på å mobilisere tre årsklasser norsk ungdom, hadde arbeidsdirektoratet bestemt at disse aldersklasser for å få sine rasjoneringskort måtte fremvise en bevidnelse fra arbeidsformidlingen om at de var registrert. Det var den gang for knapp tid til kortutdelingen til at makthaverne

kunne sette denne trusel ut i livet i full utstrekning, men det lyktes statspolitijefen Marthinsen å få gjennomført den i noen kommuner, bl.a. Aker. Hjemmefronten fant den gang utvei til å avhjelpe den mangel på kort som oppstod, slik at ingen led nød, og mobiliseringen endte da også med et dundrende nederlag for forrederne.

Det var imidlertid klart at makthavernes trusel om å nekte rasjoneringskort til de som ikke bøyer seg for deres pålegg, var et farlig våpen. Rasjoneringskortene er jo grunnlaget for matforsyningen, og vi har ikke glemt at det lyktes makthaverne å tvinge gjennom registreringen til den alminnelige arbeidsinnsats våren 1943 nettopp ved hjelp av dette middel.

Det var derfor å vente at makthaverne ved neste kortutdeling ville prøve å effektivere sin trusel i hel utstrekning, både overfor de tre årsklassene og i det hele tatt overfor alle som ikke etterkom deres påbud av forskjellig art.

Bekreftelsen på denne antakelse kom med den avtale som 20. juli ble sluttet mellom statspolitijefen Marthinsen og riksfullmæktig Astrup vedrørende avhentning og forføyning overfor personer som ikke etterkommer pålegg av den offentlige arbeidsformidling. Under avsnitt II b står det her: "Såfremt vedkommendes oppholdssted ikke kan bringes på det rene, sendes melding til forsyningsnemnda i den kommune hvor vedkommende sist fikk sine rasjoneringskort om at ytterligere rasjoneringskort ikke skal utstedes." Videre innløper det også rapporter fra forskjellige kanter av landet om at arbeidsformidlingen truer motvillige utskrevne med at deres rasjoneringskort vil bli holdt tilbake.

Situasjonen var altså den at hjemmefronten måtte vente at ca. 80 000 ville bli nektet kort. Det var bare et svar hjemmefronten kunne gi makthaverne på denne trusel, og dette svar ble gitt onsdag 9.8 da en av hjemmefrontens aktive avdelinger ved et kupp satte seg i besiddelse av en lastebil med det nødvendige antall kort. Hensikten med kuppet var naturligvis ikke bare å sikre kort til de befolkningslag som ble nektet av makthaverne, men også å gi de sistnevnte et bevis på at hjemmefronten til enhver tid vet å gi det rette svar på nazistisk overgrep. Det nytter ikke å prøve å forklare disse politiske gangstere det moralsk forkastelige i å bruke maten som våpen i den politiske kamp. At det har vært et svar som hele det norske folk er enig i, er nazistenes egen reaksjon det beste bevis for. Nazimyndighetene raser og truer, og utlover store skattefrie belønninger til den som vil selge sin sjel. Nazipressen skriver side opp og side ned for å prøve å innbille folk at det er en svartebørsaksjon. Det forbauser oss ikke at makthaverne blir forbitret når de ser at et godt våpen er slått ut av deres hender. Dette raseri viser bare hvor effektivt hjemmefrontens svar har vært, og skal også tjene til å dekke det tilbaketog som makthaverne er i ferd med å foreta. 2 dager etter kuppet, den 1. august, ble det nemlig sendt telegram til forsyningsnemndene om at kortene skulle deles ut også til dem som ikke hadde forside av forrige hefte, d.v.s. de som da ble nektet av nazimyndighetene.

Kortene som ble tatt, er nå i trygg forvaring. Men det avhenger av nazimyndighetene i hvilken utstrekning disse kort blir brukt. Hvis det viser seg at makthaverne virkelig har gitt opp å praktisere den nasjonal-socialistiske fordeling av rasjoneringskortene som de innledet kampen mot de tre årsklasser med, vil ikke et kort bli delt ut. Og hvis dertil makthaverne opphever de straffeforføyninger mot befolkningen som er iverksatt, vil de få kortene tilbake.

Det er ikke å vente at makthaverne tar imot dette tilbud, og det norske folk må nok finne seg i å dele de byrder som kampen fører med seg. Vi har fått tallrike beviser på at hele folket er enig i det svar vi har gitt makthaverne. Og mer enn det. Den menige mann har forstått at den kamp ungdommen har ført og fører, er en kamp for hele folkets fremtid, og mange som før har stått utenfor, er glad for å få denne anledning til å vise at de gjerne tar sin del av ofrene.

vVv

Fiendens nye fremstøt mot hjemmefronten.

Det er å vente at den nye totalmobilisering i Tyskland også vil få gjennomgripende følger i de okkuperte land, også Norge. Det nazistiske hovedorgan Völkischer Beobachter skriver åpent at "de store resurser av arbeidskraft i de okkuperte land vil bli utnyttet til det ytterste".

Et skriv fra Arbeidsdirektoratet til arbeidskontorene gir en pekepinn om fremgangsmåten. Distriktskontorene pålegges å oppnevne särutvalg innen hvert arbeidsområde til å gjennomgå bedriftene "med sikte på å bringe på det rene den arbeidskraft som direkte kan frigjøres for annet arbeid.... Hensikten med utvalgenes arbeid er å skaffe arbeidskraft og det bør i første rekke behandles bedrifter av mindre krigs-viktig art.... Blant bedrifter innen nevnte bransjer bør først behandles de som ikke har oppfylt sin meldeplikt..." En representant for disse utvalg, ledsaget av 2 hirdfolk, har i disse dager begynt å oppsøke bedriftene forsynt med en fullmakt fra riks-

befullmektiget Astrup.

Når det gjelder utskrivning eller registrering til nasjonal arbeidsinnsats er parolen for bedriftslederne klar: De utskrevne som selv tar et nasjonalt standpunkt må hjelpes best mulig. Og registrerings skjemaer utfylles ikke. Nå skal altså nye metoder forsøkes bl.a. personlig pågang. Dette endrer ikke forholdet, og en bedriftsleder må heller ikke under disse omstendigheter være behjelpelig med oppgaver eller opplysninger som letter fienden i hans utskrivningsarbeide selvom altså disse besøk krever mere direkte og aktiv motstand. Motstanden kan anta forskjellige former, og det blir hver bedriftsleders sak med kjennskap til bedriftens spesielle forhold å finne den mest effektive motstandsform.

vVv

Nasjonalsosialistisk arbeidspolitikk i Norge.

Hver gang nazimyndighetene er ute og skal ha tak i folk til arbeid for våre fiender, får vi høre at det er våre egne livsinteresser som skal tilgodesees. Folk som tas fra kontorkrakk og disk får høre at jordbruket og landbruket trenger dem. Særlig i den siste tid, siden herr Astrup har fått kommandoen over arbeidsinnsatsen, har propagandaen for "folkets livberging" blitt høylydt.

Vi skal nå tillate oss å gå Arbeidsdirektoratets jordbrukspolitikk litt nærmere etter i sømmene.

Da den nasjonale arbeidsinnsats ble satt ut i livet våren og forsommeren ifjor, viste det seg snart hvilke "livsinteresser" som skulle tilgodesees. Landbrukets krav på arbeidskraft ble fullstendig oversett. Arbeidsdirektoratet ga den 5. juli det mest kyniske uttrykk for dette i rundskriv nr. 188 til arbeidskontorene. Her heter det:

"1) Bygge- og anleggsvirksomhet m.v. Da det fremdeles står store udekkede behov for arbeidskraft til bergverk, bygg- og anleggsvirksomheten, og da dette kan få de mest alvorlige følger, må direktoratet på det bestemteste innskjerpe at det ikke må utskrives en eneste arbeidstaker til jord- og skogbruk som etter de gjeldende regler kan settes inn i bygge- og anleggsarbeid m.v. som omfattes av de gitte oppdrag".

Landbrukets krav var imidlertid ikke til å komme utenom, og Arbeidsdirektoratet fikk da den geniale idé at dets behov for arbeidskraft skulle dekkes ved frivillig hjelp. 6. juli sendtes således ut rundskriv 189a om Frivillig arbeidshjelp til jord- og skogbruk. Her gis det forskrifter for denne hjelp. I sine kommentarer til disse forskrifter kommer imidlertid herr Guldberg i skade for å gi et nytt uttrykk for hvilken vekt makthaverne legger på matauken: "Da en for tiden ikke kan tildele vedhogsten slik arbeidshjelp som kan nyttes til de krigsviktige tiltak, se rundskriv av 5. ds. er det for tiden aller mest om å gjøre å få ut frivillige (feriefolk) til denne vedhogst".

Enhver som har litt greie på arbeidet i jord- og skogbruket, vet imidlertid at det er et fagarbeid som trenger erfarne arbeidere, og klagene fra landbruket ble etterhvert så høylydt at arbeidsdirektoratet måtte gjøre et forsøk på å kneble kritikken. 8. juli sendtes rundskriv nr. 190 ut. Det omhandlet bl.a.: Jord- og skogbruksarbeid. Opplysninger til pressen.

Foranlediget ved en artikkel i pressen bygget på opplysninger fra arbeidsformidlingene og jordstyrene meddeles at det er forbudt å gi opplysninger til pressen angående den nasjonale arbeidsinnsats, utskrivning til denne og spørsmål i forbindelse med denne sak, likeså i spørsmålvedrørende den frivillige arbeidshjelp til jord- og skogbruket. N.T.B. har samtidig fått henstilling fra Sosialministeren om ikke å sende ut meddelelser om disse spørsmål uten at det har vært forelagt for Sosialministeren eller sjøffen for Arbeidsdirektoratet. Det er også rettet henvendelse til Landbruksdepartementet om å gi jordstyrene tilsvarende instruks om ikke å gi opplysninger til pressen. "En gjør i denne sammenheng også oppmerksom på det som er sagt i rundskriv nr. 189a s.2 om at formidling av frivillig arbeidskraft til jordbruket etter forskrifter nr. 3 inntil videre ikke skal finne sted".

Allerede da utskrivningen til arbeidsinnsats begynte, midt i våronna, ble det kjent at nazimyndighetene ikke bare nektet jordbruket den arbeidskraft det trengte, men endog skrev ut folk fra denne næringsgren til tyskerarbeid. Arbeidsdirektoratet prøvde naturligvis i det lengste å skjule dette faktum, men 3. sept. sendte det ut et sirkulære som avslørte forholdet slik at selv den blinde måtte se det. Etter innledende bemerkninger om at veivesenet i Nordnorge ikke har fått den arbeidskraft det trenger, og at småbrukere ikke er blitt utskrevet til dette i tilstrekkelig grad, sier Arbeidsdirektoratet: "En er klar over at overføringen på den årstid da jordbruket har størst behov for arbeidskraft, faller særdeles vanskelig. Kravet om overføring er imidlertid så ufravikelig at diskusjon om denne sak fra distriktskontorenes side ansees formålsløs. Overføringen må innledes uten opphold".

Våren 1944 frigjorde herr Guldberg seg fra sine siste hemninger, og like før våronna skulle begynne, den 5. april, sendte han et sirkulære, det beryktede rundskriv nr. 210, som vi her gjengir i sin helhet, da det klarere enn noe annet avslører den interesse våre nazimyndigheter omfatter matauken med:

Forbud mot å skrive ut yrkesfremmed arbeidskraft til jord- og skogbruk.

Det er inntil videre forbudt å utferdige arbeidspålegg eller å tilvise arbeidskraft eller å godkjenne ansettelse av mannlige personer i jord- og skogbruket med mindre det dreier seg om folk som yrkesmessig eller gjennom flere år har hørt heime i disse yrkesgrupper. Personer som arbeidsformidlingen blir kjent med forsøker å omgå denne bestemmelse ved å søke direkte arbeid i jord- og skogbruket skal straks gis pålegg i samsvar med de foreliggende oppdrag herfra. For å kunne føre en effektiv kontroll med gjennomføringen herav pålegges det ombudsmannen å innlede effektivt samarbeid med NS lagfører og ordføreren i kommunen.

En gjør merksam på at ombudsmannen er personlig ansvarlig for at det ikke skjer avvikelser fra dette direktiv. - Vedlagt følger 2 gjenparter av dette rundskriv hvorav ett leveres til NS lagfører og ett til ordføreren.

Guldberg (sign)

Dette rundskriv ble endog omtalt i dagspressen, og böndene, som i det øyeblikk ikke ante hvorfra de skulle få arbeidskraft til å oppfylle de krav som jordstyrene hadde stillet til dem, fikk nå et uomstøtelig bevis for falskneriet. Selv nazistene blant böndene syntes nå det gikk for vidt, og naziorganet "Norsk Jord" skrev en skarp artikkel om situasjonen og rettet kraftige bebreidelser mot nazimyndighetene.

Men intet hjalp. 6. mai sendte direktoratet ut en innskjerpelse av forbudet, der det tilslutt heter: "Jo bedre De sørger for å dekke de pålegg som De allerede har mottatt til bygg- og anleggsvirksomhet om arbeidskraft som ikke er jordbrukskyndig, jo lettere vil man kunne oppfylle de krav som jordbruket stiller".

Men da nazimyndighetene den 19. mai gikk til utskrivning av 3 årsklasser norsk ungdom, under påskuddet "detskrikende behov for arbeidskraft i skog- og jordbruk", nyttet ikke hyrdetonene mer. Da det norske folk forstod nå at Hjemmefrontens Ledelse hadde sett rett da den i arbeidsinnsatsens første tid sendte ut parole om absolutt boikott av den. Og ungdommen sluttet så mannjevnt opp om ledelsens nye appell om streik mot mobiliseringen, at det var åpenbart for hele verden at fiaskoen var total.

Selv tyskerne skjønnte at det måtte være noe galt et eller annet sted. Lippestad ble fratatt ledelsen av den "nasjonale" arbeidsinnsats, Guldberg ble skjøvet i bakgrunnen, og herr Astrup trådte frem på scenen som "befullmektiget" for arbeidsmobiliseringen. Hans tiltredelsestale, offentliggjort i dagspressen 29. juli, er en dyster klagesang over den manglende arbeidskraft i skog- og jordbruk. Og senere har nazipressen spydd ut den ene artikkel etter den annen om hvor nødvendig det er for folkets livberging at folket slutter opp om arbeidsmobiliseringen.

Men nå er alt forgjeves. Selv ikke den dummeste lar seg bedra. Det er gått opp for hele det norske folk at det er fiendens interesser som skal tilfredsstilles: Og derfor følger det ungdommens eksempel OG SIER NEI!

vVv

Sabotasjen.

Sprengningen ved Spørveiens busscentral på Korsvoll er det hardeste slag sabotørene til da hadde rettet mot Wehrmacht. Etter bombingene av Kjeller flyttet tyskerne reparasjonsverkstedet for flymaskiner og deler (et meget stort verksted) plus et betydelig lager av flymotorer, 80-100 (vesentlig Messerschmidt) til Spørveiens busscentral på Korsvoll. I dette store betongbygg lagret de dessuten en mengde redskap og maskiner av forskjellig art. På tross av en særskilt sterk tysk vakt lyktes det "sabotørene" på en genial måte å komme inn i kjelleren hvor de fikk anbragt sprengladninger under verkstedet og lagerets gulv. Hele gulvet ble sprengt bort. Veldige flammer og røksøyler sto høyt over bygningens tak. 10 000 hl. knott som var lagret der, kom i brann etter sprengningen. Brannen varte vel et døgn og gjorde skaden komplett. Hele tyskernes reparasjonsverksted og lager ble ødelagt. Dertil noen busser. Man vet med sikkerhet at ingen norske ble drept eller såret.

Dehne genialt uttenkte og gjennomførte sabotasjehandling hadde samme effekt som et storstilt bombeangrep. Befolkningen i strøket omkring åstedet er meget lettet over det som er skjedd. Det var på forhånd stor forbitrelse over at tyskerne på en slik hensynsløs måte lagret så krigsviktige ting nidi i et tettbebygd strøk, og man gikk i en stadig frykt for alliert angrep fra luften.

Sprengningen av svovelsyrefabrikkene på Lysaker og i Røyken er en langt større katastrofe for tyskerne enn man tidligere har ment. Hele sprengstoffindustrien i Norge er basert på svovelsyren og de to sprengte fabrikker var de eneste i landet i sitt slags. De hadde lagre for bare ca. 2 måneders drift p.g.a. tyskernes redsel for at

sprengstoffet skulle misbrukes. Hvis Norge ikke kan få svovelsyre fra Tyskland i sommer er det derfor fare for at hele gruvedriften må stanse.

I den forløpne uke har Wehrmacht blitt tilføyd et nytt velrettet slag av sabotørene. På en gang ble en rekke olje- og bensinlagre tappet, sprengt eller ødelagt. Foreløpig har vi fått rapportert 2 sprengte tanker ved Soon, 10 tusen liter har rent bort i Hallingdal og Valdres, i Drammen 100 tusen liter bensin og over 100 tusen liter dieselmotolje. Fra Skien meldes at bensindepoet er blitt tilsatt "noen spiseskjeer sukker" og er blitt seigt som kroken. Vi har ennå ikke oversikt over den totale skade.

vVv

Borgervakten etableres påny: NEKI!

De siste og meget vellykkede sabotasjeaksjoner har vakt raseri og engstelse på tysk side. Fienden har ikke lenger soldater til å passe på alle sine lagre av enhver art, og følgelig griper de til det siste midlet: borgervakten. Flere steder er folk utkommandert til å passe på bensinstasjoner langs veiene. Dette er ren krigstjeneste på fiendens side, og vi innskjerper atter parolen fra Hjemmefrontens Ledelse:

Ingen møter frem frivillig til Borgervakten, og blir en hentet av politi, stikker en av på første vakt. Skal det være borgervakt, skal det være vakt over Borgervakten! Og den som bryter fronten må være klar over risikoen: sabotasjegruppene har ordre om ikke å ta det ringeste hensyn til borgervakten, selv om denne påstår seg å være aldri så god jössing.

vVv

Förergården - åpen mobilisering!

Som vi meddelte i vårt nr. før ferien har Quisling sett seg nødsaget til å skrive ut mannskaper til sin private garde via Arbeidskontorene. Det var meningen at det var NS og stripe te som skulle utskrives, men de streiker de også, og så har makthaverne prøvet å utskrive skikkelige folk. Dette er et forsøk på mobilisering, og må naturligvis møtes med et kraftig nei! Den som med eller mot sin vilje lar seg verve til vepnete, fiendtlige styrker, begår landsforræderi og må ta de følger som snart kommer.

vVv

Norsk idrett samler seg til ny innsats.

Den første "front" som dannet seg i Norge mot tyskerne og forræderne, var ungdommens idrettsfront. Siden den tid Charles Hoff og konsorter prøvde å rive til seg ledelsen av idrettsforbundet, har konkurranseidretten vært død her i landet. Riktignok har idretten fortsatt sitt liv på skauen, men resultatet av den treningen vil først bli synlig når vår overkommando gir signalet.

I Sverige har imidlertid konkurranseidretten blitt iherdig dyrket av våre landsmenn, og forleden gikk Krigsmesterskapet av stabelen. Resultater var 49.2 på 400 m., og 47 m. i diskos viser at karene kan sine ting. Idrettsfesten artet seg forøvrig som en enestående hyldest til norsk idretts høyeste beskytter, Kong Håkon, som ble hyldet med taler og telegrammer.

vVv

Når regnskapets dag nærmer seg -

En av byens revisorer fikk forleden besök av en av sine ungdomsvenner som han hadde mistanke om at var stripet selv om vedkommende til enhver tid hadde søkt å gi inntrykk av det motsatte. Han sa først at han var kommet for å konsultere en regnskaps ekspert i anledning av en del inntekter som ved "et beklagelig uhell" ikke var kommet med i bøkene. Han var nå redd for at saken skulle bli oppdaget og at han skulle bli straffelignet. Revisoren svarte at det var en affære som sikkert kunne ordnes i normale former med ligningsmyndighetene. Denne mulighet passet imidlertid ikke herren så godt. Etter en del utenomsnakk kom det frem at inntektene stammet fra tyskerarbeide "som han selvsagt hadde vært tvunget til å ta". Revisoren mente at hvis han hadde vært tvunget var jo saken klar, da kunne han bare betale beløpet inn straks krigen var slutt og fremholde at han ikke hadde hatt lyst til å forære de nazistiske myndighetene denne inntekten. Og så kom da mannens siste bekjennelse frem: At det ikke var så lett å bevise at man hadde vært tvunget, og at han når alt kom til alt gjerne ville beholde pengene han nå hadde fått hånd om. Han hadde planer om å utvide virksomheten etter krigen, og med disse pengene var det hele kommet innenfor mulighetenes grenser. Om revisoren ville gjøre ham den vennetjeneste å gå igjennom regnskapene med ham, og "behandle" dem slik at de ble uskadelige både fra et politisk og et skatteteknisk synspunkt.

Det sier seg selv at mannen ble vist døren. Men dermed er ikke saken ute av verden. Mannen går sikkert sin gang videre mellom sine regnskapskyndige venner. La ham og alle hans likesinnede vandre rastløse om med sine dårlige papirer. La dem vente til regnskapets dag.

Men la oss også være enige om at der skal komme en regnskapets dag for slike.

La oss sørge for at det ikke gror opp en eneste ny bedrift her i landet hvis kapital stammer fra nasjonal prostitusjon. Det skylder vi dem selv, og det skylder vi de gode nordmenn som har latt sine forretninger, ofte bygget opp gjennom et helt livs slit, forfalle heller enn å selge seg til landets fiender.

vVv

Finnlands tragedie.

Ettersommerens begivenheter har igjen bragt Finland i forgrunnen. Et tilbakeblikk på den finske politikk kan derfor være ønskelig.

NUs utmerkede redaktør B. Enander har nettopp sendt ut en kortfattet oversikt over finsk utenrikspolitikk fra krigsutbruddet frem til den russiske offensiv 9. juni i år, "Finland och det andra världskriget". Enander understreker at mange spørsmål enda nå stå åpne, da kildematerialet ofte er sparsomt. Den endelige dom blir det således ettertidens sak å felle. - Det inntrykk en får under lesningen av den lille boken er især dette: Det en kunne kalle den røde tråd i Finlands tragedie er landets beligenhet i det storpolitiske spenningsfelt mellom Tyskland og Russland. Finland betyr ikke i og for seg noen trussel mot noen av stormaktene, men som oppmarsj- og operasjonsområde for den ene eller den annen av dem kan landet bli - er det blitt! - en militærpolitisk faktor av første rang. Dette er bakgrunnen for de russiske krav 14. okt. 1939, vinterkrigen og marsfreden. Det er også bakgrunnen for den tysk-finske tilnærmspolitikk som utviklet seg snart etter og som fra sommeren 40 av etterhvert fører Finland inn som aktivt ledd i Hitlers felttogsplan mot Sovjet. Fra sept. 40 begynner transitt-trafikken av tyske tropper og krigsmateriell fra sydfinske havner til Nord-Norge og senere til Nordfinland. Slik åpnet finnene sitt land for Hitlers oppmarsj mot Russland, slik ble det tysk-finske våpenbrorskapet en kjennsgjerning lenge før invasjonen begynte den 22 juni 41. Finland sluttet seg til "korstogget mot øst" og målet var etter president Rytis egne ord "vårt folks livsrom", etter Mannerheims dagsbefaling "et fritt Karelen og et stort Finland" (d.v.s. med innlemmelse av russisk Østkarelen). Det må ikke glemmes at praktisk talt hele Finlands folk gikk inn i krigen under storfinske paroler. De var sikre på Tysklands seier og lot seg rive med, på ganske få unntak nær. Forbindelsen med andre, vennligsinnede land, gikk i stykker, en etter en. Finland brøt fra sin side det diplomatiske samkvem med Polen (til og med på en krenkende måte) og med Storbritannia. Først da den finske hær var rykket inn på gammelt russisk område og regjeringen hadde sluttet opp om Hitlers antikominternpakt kom den britiske krigserklæringen. Allerede sommeren 41 gjorde USAs regjering det første forsøk på å megle i den finsk-russiske konflikt. 18 august fikk den finske regjering beskjed fra Washington om at Russland var villig til fredsforhandlinger på grunnlag av territorielle innrømmelser overfor Finland. Men finnene avslo, de var sikre på at Sovjet ville tape krigen mot Tyskland. Imidlertid stanset de finske angrepsoperasjonene i Russland, og fra senhøsten 41 har finnene bare holdt vepnet makt langs den linje de til da hadde nådd. Våren 43, etter Stalingrad, prøvet amerikanerne påny å hjelpe Finland ut av krigen. Igjen avslo den finske regjering, etter påtrykk fra Ribbentropp. Men nå var folkestemningen blitt moden for en åpen debatt om fredsspørsmålet, det trådte frem en kraftig "fredsopposisjon" som utpå sommeren satte frukt i "de 33s" henvendelse til president Ryti. Pipen hadde nå fått en annen lyd også fra erklærte sovjetfienders og delvis fra storfinnernes leir. Hadde folket vært enig i 41 var det nå et alvorlig meningsskille tilstede. Omsider søkte regjeringen via Sverige kontakt med russerne. Forhandlingene våren 44 er ennå i frisk erindring. Enander har intet vesentlig nytt å føye til på dette punkt. Under sterkt tysk press kom finnene til at prisen nå var for høy, med sin beste vilje kunne de ikke påta seg å betale den. Spørsmålet er om viljen virkelig var den beste. Det må ikke glemmes at en betydelig del av det finske folk, især blant ektefinnene, var, er og blir nazivennlige, om ikke nazister. Her dreier det seg ikke bare om en liten quislingflokk men om innflytelsesrike kretser og brede lag i folket, spesielt innenfor offiserskorpset, i den politisk betydningsfulle organisasjonene AKS (Akademiska Karelska Sällskapet), i det ekstremt antidemokratiske IKL-partiet (Fosterländska Folk rörelsen) og til og med på mange hold innenfor samlingspartiet. Det var fremfor alt disse grupper som drev Finlands folk samlet inn i krigen på Hitlers side, hindret alle forsøk på å få istand en hederlig og gunstig fred fra sommeren 41 av, og som våren 44 fremdeles var sterke nok til å hindre at folket gikk samlet ut av denne krigen for å berge sin eksistens som fri nasjon.

Såvidt Enander. Men den russiske offensiv som startet 9. juni og raskt førte til gjennombruddet på det Karelske Nes og Viipuuris fall, forstyrret på nytt balansen i Finland. Hele verden ventet finsk regjeringsskifte og fredsforhandlinger, men istedet kom Ribbentropp og tyske forsterkninger. Ryti lovet på Finnlands vegne ikke å oppta forhandlinger om sårfred. Forbauselsen var stor, ikke minst i Stockholm, og

fordømmelsen av den finske politikk ble ledsaget av en ikke mindre skarp kritikk av den militære beredskap på det Karelske Nes, "som ikke stod i noe forhold til den stiv-sinnede finske politikk". Den alminnelige dom over den tysk-finske avtale var at den gjorde slutt på tesen om at Finland førte en separatkrig. Finland bröt med Norden. Finnene holdt dog ennå en dör öpen, idet avtalen ikke ble behandlet av riksdagen.

Först det russiske gjennombrudd i Balticum og erobringen av Narva fikk finnene til ä ofreta en mere realistisk bedömmelse av den tyske hjelp. Ryti måtte gå den 1. august, og Mannerheim overtok presidentverdiggheten. Det var nå klart at dette betöd systemskifte, og Norden ventet spent på den nye finske regjering. Det dröyet adskillig tid för den nye regjering ble ferdigdannet, og det synes som om de reaksjonäre storfinner, selv om de nå innses at slaget er tapt, ytterst nöende overlater makten til andre. - Den nye regjering er som den forrige en samlingsregjering, men den har ingen av de mest typiske representanter fra fredsopposisjonen. Den har derfor måttet få en reservert mottakelse i utlandet, og man avventer dens handlinger för man feller noen dom. Den har imidlertid prøvet ä få istand fredsforhandlinger med Russland.

Disse forhandlinger vil stille den nye regjerings dyktighet på en avgjörende prøve. At forhandlinger blir vanskelige, fikk man et sterkt inntrykk av nylig, da Moskva radio offentliggjorde en erkläring fra en russisk undersökelseskommisjon som hadde gransket den finske administrasjon av russisk Karelen. Denne konkluderte med at finnene hadde foretatt handlinger som viste at de aktet ä legge de erobrede områder under Finland för godt, og "de finske krigsforbrytere som er ansvarlige för dette, må dömmes av sovjetrussisk domstol". Visse tegn i russisk kringkasting i de siste dager tyder på at den nye regjering ikke har store schanser.

I Norden fölges den nye finske politikk med spent oppmerksomhet. Et fritt og uavhengig Finland er også i norsk interesse, men det må være et Finland som regjeres av sanne demokrater, og ikke av den reaksjonäre flöy som under storfinske slagord sluttet seg til den tyske erobringsskrig. Vi häper at det blir det finske folk selv som foretar oppgjöret med disse kretser, og för Finlands skyld häper vi at det skjer snart.

vVv

HJEMMEFRONTSNYTT.

Hjemmefrontens Ledelse har over London Radio sendt Danmarks Frihetsråd denne hilsen: "Den norske hjemmefrontsledelse sender Det danske frihetsråd en varm lykkönsking med den seir som det danske folk har vunnet i kampen mot vår felles fiende. - I likhet med det danske folk venter vi i det okkuperte Norge utälmodig og besluttet på den dag da signalet går til at vi kan tre frem med full styrke, drive de nazistiske undertrykkere ut av landet og vinne vår frihet og vårt demokrati tilbake."

vVv

Av meldinger av Norsk Pelsdyrblad og dagspressen fremgår det at nazimyndighetene har avsatt styret i Norges Pelsdyrslag og har som nytt "styre" oppnevnt nazistene R. Dalaune, Knut Värland og Aamund Sjömäling. Sammenhengen er denne: Da Pelsdyrslaget holdt sitt årsmöte 15. juni i år innlöp det fra näringsdepartementet et telegram hvor det ble meddelt at lagets styre var avsatt, at de ovennevnte 3 nazister var innsatt. Departementet forböd uttrykkelig årsmötet ä holde valg. Representantene dröftet saken i lukket möte og vedtok enstemmig ikke ä rette seg etter departementets påbud. Årsmötet gjenvalgte deretter enstemmig det gamle styre og de gamle tillitsmenn. Pelsdyroppdretterne har ved sin holdning på årsmötet äpent gjort front mot NS og nazifiseringen. Alle oppdrettere skal derfor nå boykotte det nye "styre". Ingen skal la seg registrere, ingen skal delta i utstillinger eller andre tiltak "styret" måtte söke ä arrangere, ingen skal betale kontingent.

vVv

Sjefen för papirfirmaet Gude Smith på Karl Johan, Fritz Semb Thorstvedt, ble arrestert för en tid siden. Firmaet hadde utstilt 8n prøvekolleksjon av visittkort i sitt vindu og var kommet i skade för ä ta med et av kronprins Glavs visittkort.

vVv

Lägene er för tiden utsatt för pågang fra nazimyndighetene i anledning av ubetalt kontingent. Men parolen er klar, ingen betaler kontingenten.

vVv

Direktör Sejerstedt Bödtker er sluppet ut fra Grini etter ä ha sittet der i 38 månedér. Han ble som kjent arrestert sammen med direktör Harald Grieg og professor Francis Bull i forbindelse med konflikten ved Nasjonalteatret för vel 3 år siden. Direktör Grieg kom ut ifjör en gang, men professor Bull sitter fremdeles. Finn Hälvorsen, som dengang var Statens teaterdirektör, er hovedansvarlig för disse arrestasjoner.

vVv

En fredag kveld kom 276 mann fra Falstad og Vollen til Grini. De hadde reist og ikke sovet siden tirsdag, men leirledelsen bestemte - i betraktning av den totale inneatts - at badning og omkledding skulle skje med det samme, og de stod hele natten oppstillet på plassen.

VVV

Under de siste skyteøvelser i Oslo kunngjorde tyskerne at det ble overlatt til publikum selv i de strøk som lå i faresonen om man ville forholde seg luftvernæssig. Arbeiderne på Akers mek. Verksted benyttet anledningen til straks skytingen begynte å nedlegge arbeidet og begi seg til tilfluktsrommene, hvor de ble sittende så lenge skytingen varte og vel så det.

VVV

15 ne-folk skal nå ansettes som politi med spesialoppdrag å arrestere alike som unndrar seg den nasjonale arbeidsinnsats. De skal sortere direkte under bestyreren av Oslo Arbeidskontor.

VVV

FRA KIRKEFRONTEN.

Nok en prest død i tysk konsentrasjonsleir!

Det er innløpet melding om at pastor Ingolf Boge, tidligere prest i Fjell ved Bergen, er død 1. april i år i tysk krigsfangenskap. Han ble 44 år gammel. Han ble sendt til Tyskland ifjor. Til tross for at han døde 1. april fikk hans hustru ikke meddelelse om dødsfallet før 5. august, og da gjennom statspolitiet. Hans hustru sitter igjen med fem barn.

Det norske misjonsselskap. Gjennom lengre tid har nazistene hatt den vanvittige idé at D.N.M. har brukt sine midler til å understøtte de norske prestene, som ikke har hevet lønn av Staten siden embetsnedleggelsen. Men en rekke undersøkelser bragte ingen beviser for dagen. Og så har det da nazistene imellom vært drøftet hvordan en allikevel skulle kunne gjennomføre en aksjon mot Misjonsselskapet med skinn av rett. Inntil endelig nazibispen O.J. Kvasnes fant løsningen. Kvasnes satt som hovedstyremedlem i Misjonsselskapet inntil han begynte å åpenbare sine nazistiske tilbøyeligheter. Men da ble han ganske enkelt frosset ut og har siden holdt seg borte fra hovedstyrets møter. Dette gjorde ham gram i hu og han har siden ønsket på hevn over Misjonsselskapet og dets ledelse. I intimt samarbeide med NS tillitsmenn i Stavanger og Kirkedepartementet har han så forberedt aksjonen. Han anmeldte ledelsen til politiet og skrev til Kirkedepartementet med anmodning om at dette skulle utnevne ny ledelse i selskapet. Den 19. mai grep statspolitiet inn. Det ble foretatt huseundersøkelser på selskapets kontorer og i generalsekretærens og hovedstyremedlemmers private leiligheter. Selskapets protokoller, regnskaper og korrespondanse ble beslaglagt sammen med ledelsens privatpapirer. Alle selskapets bankmidler ble sperret, generalsekretær Einar Amdahl arrestert og en rekke personer pålagt meldeplikt for politiet 2 ganger daglig. Undersøkelsene hadde vært negative for statspolitiet, men linen måtte løpes ut. Og så kom altså løgnpropagandaen om "kommunisme", ulovlig virksomhet som truet med oppløsning av stat og samfund osv. - Selskapets hovedstyre og generalsekretæren ble avsatt og ny ledelse innsatt.

Kirkedepartementetet offentliggjorde begrunnelsen for sitt skritt: Hovedstyret hadde overtrådt sine egne grunnregler og ledet organisasjonen som ikke stod i samsvar med de krav som hensynet til folket og Statens felles gang krevet, og det hadde støttet opposisjonen mot landets styremakter. Generalsekretær Amdahl og formannen, domprost Kornelius, ble sendt til konsentrasjonsleiren Berg ved Tønsberg. Det berettes at de der har vært utsatt for en opprørende behandling. Senere er det meldt at domprost Kornelius og pastor Amdahl har fått en sikringsdom på 4 - fire - år, fordi 1) de med alle midler hadde arbeidet for å aktivisere kirkefronten mot det nye styre, 2) de hadde latt sine misjonærer tre inn i kirkelig embetstjeneste og utføre kirkelige handlinger, som var ulovlige ifølge statuttene. Det meldes imidlertid at både Kornelius og Amdahl er i full vigør.

Til nytt styre i Misjonsselskapet ble innsatt nazibispen Kvasnes som kommissærisk formann og fhv. misjonær Thunem som generalsekretær. Også Thunem er fanatisk nazist - selvsagt. Da han første dag kom til sitt kontor var det tomt. Dette førte til at flere av Misjonsselskapets folk i Stavanger som var bortreist, ble etterlyst av politiet, og 6 av kontordamene er senere blitt innkalt til statspolitiet, som drevet at de skulle gjenoppta sitt arbeide. 5 av dem nektet. Redaktøren av Norsk Misjonstidende har fått samme oppfordring, men nektet. Det nye "styre" får nok ingen lett oppgave. Overgrepet har vakt forferdelse og sorg over hele landet og det er

også ganske kraftig gitt uttrykk for dette. Selskapets hovedstyre rettet etter "avsettelsen" en skarp protest mot overgrepet og de usannferdige beskyldninger. Landets 14 kretser fra Nordkapp til Lindesnes nekter å anerkjenne selskapets nye ledelse og forener seg med hovedstyret i dets protest. Norsk Misjonsråd har i skriv til Kirkedepartementet i verdige former protestert mot overgrepet, organisasjonenes Fellestråd har senere sendt et lignende skriv, og de norske prester har fra prekestolene i landets kirker med protest gjort rede for forholdet og så godt som hver eneste av Misjons-selskapets hjemnevrende misjonærer har sendt protestskriv til Kvasnes og Thunem. De sier seg samtidig løs fra den nye ledelse. Det samme gjelder Misjonsselskapets hjem-mearbeidere. Sudanmisjonären Osland, som vikarierer for pastor Tønnesen som sitter på Grini, er senere blitt innkalt til statspolitiet og ble stillet valget mellom å undertegne en lojalitetserklæring overfor det nye styre eller å bli sendt på tvangs-arbeide. Han valgte overhodet ikke og graver nå grøfter på Jären. - Foruten sitt protestskriv sendte kretsstyrene ut en redegjørelse om stillingen til alle selskapets foreninger. De fremholdt at de fremdeles vil våke over selskapets interesser innen kretsen og vil fortsatt stå i forbindelse med foreningene så langt forholdene tillater. - Men det ble ikke med dette. Det har nå etablert seg et Midlertidig Misjonsstyre i Det Norske Misjonsselskap istedenfor det hovedstyret som ved et maktbud er hindret fra å utøve sine funksjoner. Dette styre har satt seg som oppgave å treffe de dis-
posisjoner som trengs for å holde arbeidet i det gamle spor. I et skriv til misjons-
vennene landet rundt - Misjonens Arbeidslinje - har det Midlertidige Misjonsstyre
pointert at Det Norske Misjonsselskap er en "fri, uavhengig kristelig organisasjon",
som er blitt til ved kristenfolkets eget initiativ og drevet ved dette kristen- og
misjonsfolks frivillige arbeid og ytelser, og ledet av dets egne tillitsmenn. Videre
understrektes at statsmyndighetenes inngrep må oppfattes som et forsøk på å legge Det
Norske Misjonsselskap inn under statsmaktens kontroll, hvilket er en krenkelse av
selskapets grunnregler og hele liv og vesen. Likeledes pekes der på at "skulle det
lykkes å gjennomføre denne statskontroll, ville det oppheve selskapets grunnleggende
karakter, og misjonsfolkets tillit og ytelser ville totalt lammes". De beskyldnin-
ger som statsmyndighetene har fremkastet som grunnlag for sitt inngrep, overbeviser
heller ikke om at ledelsen har misbrukt sin stilling og forbrutt seg mot selskapets
grunnregler. - Ut fra dette grunnsyn konkluderes der med følgende uttalelse: "Vi be-
trakter derfor det styre som er innsatt av departementet som ulovlig, og må avvise
ethvert samarbeid med det. Hovedstyret har fortsatt vår fulle tillit. Hele selska-
pets liv og virksomhet fortsetter så vidt mulig etter de gamle grunnlinjer - med de
praktiske tillempninger som situasjonen tilsier.

Det foretatte inngrep gjør at ledelsen av Misjonsselskapet ikke i alt kan fore-
gå under de samme former som før. Inntil denne situasjon er over, må vi derfor gå
frem på følgende måte: I stedet for hovedstyret, som ved et maktbud er hindret i å
utøve sine funksjoner, trer et midlertidig misjonsstyre. Dette treffer de disposi-
sjoner som trengs for å holde arbeidet gående i det gamle spor".

M.h.t. selskapets virke utover landet presiseres der at hovedvekten i forkyn-
nelsen og hele virksomheten nå som før vil bli lagt på å fremelske kristenliv og
misjonssans. Selskapets - såvel hovedstyrets som kretsenes - arbeidere fortsetter
sin virksomhet som før. Og kretsene og foreningen - enten det gjelder fellesfore-
ninger og prostilag eller de lokale foreninger - fortsetter også så langt som det
er mulig sitt virke som hittil. Endelig gis der også endel praktiske vink som den
nye situasjon har gjort nødvendige. Misjonens Arbeidslinje slutter med en hilsen
til misjonsfolket med tilknytning til ordene i Joh. 16,33.

VVV

UNDER HAKEKORSET.

Jugoslavia. Det er dannet ny regjering for Jugoslavia med Subasic som sjef. Tito
har to representanter i regjeringen. Kong Peter og Tito har inngått avtale hvor
kongen godkjenner Tito som uinnskrenket sjef for alle styrker i Jugoslavia. Kongen
er videre gått med på at hans krone skal avgjøres avhengig av folkeavstemning etter
krigen, og har forpliktet seg til ikke å drive politisk virksomhet eller søke å vende
tilbake til Jugoslavia før landet er befrikk. Overenskomsten forutsetter at det skal
dannes en jugoslavisk federasjon etter krigen.

Mihailovitsj kjemper nå åpent på tyskernes side.

Holland. I en rapport fra Holland heter det at 100 "frivillige" fra den obligatoris-
ke hollandske arbeidstjenesten er blitt sendt til Polen for å gjøre krigsinnsats.

Belgia. 6 belgiske patrioter er nylig blitt henrettet.

Den belgiske faglige landsorganisasjon har under jorden gjenopptatt sin

virksomhet i det okkuperte Belgia.

Balticum. I Estland har tyskerne proklamert mobilisering og man ventet det samme i Lettland og Litauen. Allerede våren 43 ble årsklassene til 25 år mobilisert, i vår ble de følgende 10 årsklasser kalt under fanene og ytterligere 10 årganger, opp til 45 år, skulle følge etter. Dertil kommer arbeidsinnsats av folk opp til 60 år. Resultatet av utskrivningen karakteriseres som "meget dårlig". De første årsklassene ble spredd over østfronten og i andre okkuperte land. Esternes krav om å bli sendt til egen østgrense negligeres fullstendig. Løftebruddene førte til masseflukt fra arbeidsleirene. Fra en leir ved Tartu, vesentlig studenter, forsvant 90% i løpet av 14 dager. Størstedelen av mennene i de eldre årsklasser forsvant tilskogs, der tusenvis bor i kratt, huler, løer og avsidesliggende gårder. Estnisk politi som ble sendt ut for å fange inn "skogsbrødrene" forsvant for en stor del selv, hvilket hadde til følge at estnisk politi ble sendt til Lettland og Polen, mens politi fra disse land til gjengjeld skulle komme til Estland. - Etter den mislykkede mobilisering har tyskerne nattetider latt byen omringe og de pårufne arbeidspliktige straks bortføre i lastebiler etter å ha avtvunget dem en erklæring om at de reiste "frivillig" for å arbeide i Tyskland. Også ugifte kvinner ble innkalt og tildels umiddelbart bortført til husarbeid i Tyskland. For å hindre flukt er det lagt strenge restriksjoner på bevegelsesfriheten. I landkommuner er det forbudt å forlate hjemmet uten tillatelse. For lengre reiser kreves en spesiell tillatelse forsynt med foto. Slike tillatelser får bare tjenestemenn i tysk civilforvaltning og estniske embedsmenn i begrenset utstrekning. - Kystfiskere må ha tillatelse hver gang for å kunne fiske med motorbåt. For å hindre flukt med motorbåter må eierne innlevere motorenes magnet om natten. - Sicherheitsdienst (SD) rettet i begynnelsen vesentlig sin oppmerksomhet mot kommunist-sympatisører, men etter hvert har "interessen" vendt seg mot probritter, Finnlandsvenner og estniske patrioter. (Små registrering v.h.j. a. "folkeavstemning".)

I et manifest til det estniske folket proklameres det et organ som betegnes Estniska republikens nasjonalkomite. Det representerer alle politiske grupper i og utenfor Estland som støtter selvstendighetstanken.

Bulgaria. Bulgaria arbeider for fred med England og USA. Under forhandlinger som har vært ført mellom Bulgaria og Sovjet (som ikke er i krig med B.) har den bulgarske regjering gått med på å forby all nazistisk og progermansk propaganda i Bulgaria. Videre er hele den gamle politiledelsen avsatt og høye offiserer fra armeen er utnevnt i deres sted. Alle politiske fanger er satt på frifot. Videre er all eksport til Tyskland stoppet og statsministeren har til og med forpliktet seg til å oppfylle Sovjets viktigste krav, fullstendig evakuering av alle tyske tropper i østre og nordøstre Bulgaria. Statsministeren som har armeens støtte har åpenbart besluttet å utnytte tyskenes svakhet for øyeblikket i Bulgaria, hvor tyskerne har knapt to divisjoner. Ungarn. Sabotasjen og den passive motstand øker stadig i Ungarn. De ungarske soldater er lite verdifulle for tyskerne, som til gjengjeld finkjemmer den tyske minoriteten i Ungarn for rekrutter.

Isjekkosllovakia. Det meldes om stadig mere omfattende partisanvirksomhet i Karpato-Ukraina. - Totalmobiliseringen i Slovakia er nå begynt. Ifølge vedtak av det slovakiske ministerrådet er alminnelig arbeidsplikt for personer mellom 18 og 60 år innført.

Hellas. I juni henrettet tyskerne over 1000 av innbyggerne i den græske byen Distomi som represalier for at 30 tyske soldater var blitt drept i kamp mot innbyggerne. - Som represalier har de også brent ned byen Kleisoure i Kastoriadistriktet.

Romania. Den rumenske legasjonsråd og legasjonssekretær i Vatikanstaten har forlatt sine poster og meddelt at de ikke lengre vil være i den protyske Bukarestregjeringens tjeneste. Det snakkes åpent i Romania om at den kjente bondeleder Manu har dannet en "fredsregjering" som venter på tur.

Italia. Den engelske regjering har foreslått at det sluttes provisorisk fred med Italia. Forslaget er nå til behandling hos de amerikanske myndigheter. - Rom ble overlevert til den italienske regjering 15. august. - En tredjedel av det italienske område er dermed overlatt den italienske regjering. - Tyskerne har brent ned en italiensk by som represalier for befolkningens obstruksjon og 73 politiske fanger i en konsentrasjonsleir er henrettet.

Frankrike. Tyskerne har brent den franske grensebyen St. Gingolph og har dermed fullbyrdet en av de mest brutale represalieaksjoner de hittil har foretatt i Frankrike. SS-menn tente fyr på byen med ilkastere og bensin. Da så godt som hele befolkningen hadde unsluppet til Sveits gikk det ikke mange menneskeliv tapt.

Etterhvert som de allierte vinner terrang i Frankrike griper partisanvirksom-

heten mere og mere om seg. Det meldes bl.a. om vepset motstand i Paris.

Danmark. Danskene blir stadig dristigere i sine aksjoner. For en tid siden økte 10 sabotører å storme Taarbækfortet i Kjøbenhavn, hvor den tyske krigsmakten har våpen- og ammunisjonslager. Aksjonen lyktes imidlertid ikke, men sabotørene unnslapp.

Som protest mot mordet på kunstneren Otto Mülow gikk Helsingør i begynnelsen av august til generalstreik. Med unntagelse av post-, telegraf, telefon og jernbaner trafikken var alt arbeide nedlagt. Etter forhandlinger med skarpe trusler fra tyskerne ble streiken avblåst. - Også i Kjøbenhavn og andre byer har det vært korte proteststreiker i det siste.

vVv

DE NÖYTRALE.

Tyrkia. Som resultat av ukelange forhandlinger mellom Tyrkia på den ene side og England, USA og Sovjet på den annen side kom Tyrkias avbrytelse av de økonomiske og diplomatiske forbindelser med Tyskland. Nytt utover dette foreligger foreløpig ikke, men det er overveiende sannsynlig at de allierte i alle fall vil få flybaser og flåtestøttepunkter på tyrkisk område. Direkte krigsdeltagelse fra Tyrkias side er derimot neppe sannsynlig, hvis da ikke Tyskland skulle ta initiativet. Foreløpig forholder Wilhelmstrasse seg "avventende", som det heter i tyske meldinger.

Sveits. De sveitsiske myndigheter har vedtatt at bare "sivile hvis liv er i fare og som ikke har annen mulighet enn å flykte til Sveits" skal gis adgang til landet. Men "personer hvis holdning overfor Sveits har gjort dem uverdige til å erholde asylrett, vil bli avvist". Sveits akter ved denne tilføyelse åpenbart å stenge grensene for de italienske fascistene og kanskje har de også de tyske nazister i tankene.

vVv

UNDER SOLKORSET.

Fra 1. august har "politipresident" Askvig tiltrådt sin stilling igjen etter nesten 1 års sykepermisjon. Det er som kjent snart ett år siden Askvig var med på mordet på politifullmektig Gunnar Eilifsen, og dette tok så på ham at han måtte innlegges på Røde Kors hvor han lå i lengre tid. Siden har han bodd hjemme under sterk politibevoktning. Askvig har alt gitt ordre til opphevelse av flere av stedfortrederens, adjutant Stephansens, disposisjoner. Askvig skal altså nå til med sin tidligere "oppgave", å ødelegge Oslo gamle gode politikorps.

vVv

Den såkalte trafikkråd L'Orange i Trafikkdepartementet meddelte forleden at det nå vil bli fullstendig slutt på all bilkjøring som ikke var helt livsviktig. Dette gjaldt også kjøringen med generatorbiler. Bak dette skjuler det seg det forhold at tyskerne under den katastrofale mangel på bensin som rår her, er gått til febrilsk ombygging til generatordrift. Bl.a. gjelder dette Organisation Todts tidligere bensindrevne biler. Det tidligere forbruk av generatorbrenne er satt ned til 50%. Bensinen er det praktisk talt slutt med. I juni var kvoten 3,2% av normalforbruk, i august 1,3%. Herav skal fjerdeparten gå til tyske transporter ved norske firmaer.

vVv

NS går mange veier for å skaffe seg penger. Det siste er at en stor del arendalittere har fått mulktforelegg for å ha vært i besittelse av illegale aviser i det forløpne år. Noe bevis søkes ikke ført. Imidlertid trues det med fengselsstraff hvis de ikke betaler. Bøtene varierer fra 800 til 1800 kroner alt etter økonomisk evne.

vVv

I Mo i Rana opprettes det en ny straffeleir, og en del fengselsfunksjonærer er blitt utskrevet dit. Det heter seg at det er en leir for kriminelle forbrytere, men uttalelser fra ansvarlig hold tyder på at leiren også er beregnet på politiske "forbrytere".

vVv

Germanske SS holdt nylig et stevne i Tönsberg. I defileringsparaden deltok 22 SS-menn. Kinolokalet som rommer 800 mennesker var leiet for anledningen og Lie skulle tale der. Det møtte 51 personer hvorav halvparten var i uniform. Om natten holdt Jonas Lie med kampefeller stor fest på et av byens hoteller. Det var rekord i spektakkelfest i hotellets historie og rommene så ut som en svinesti morgenen etter.

vVv

Henrettelsen av lensmann Horgen har vakt lettelse og tilfredshet i Drammensdistriktet. Som lensmann Horgens etterfølger ble ansatt lensmannsfullmektig Seierstad i Hedrum. Han fikk ordre om øyeblikkelig å reise til Nedre Eiker og overta stillingen, men da han kom dit traff han en annen kar som hadde fått samme beskjed. Seierstad grep chansen til å melde seg ut av partiet "p.g.a. røt i administrasjonen".

vVv

Politimesteren i Drammen har fått seg tilstillet en miniatyrlikiste. Han har anbragt jerngitter foran vinduene i sin bolig.

vVv

Den kommisariske rektor Hoels myndighet ved Universitetet er igjen utvidet ifølge "lov" vedtatt av Quisling. Hvilken glede Hoel kan ha av det med et rasert Universitet er litt av en gåte.

vVv

UNDER BESKYTTENDE VINGER.

På Hankø har alle feriegjester fått ordre om å reise hjem øyeblikkelig, og bare de fastboende får bli igjen. Samme ordre har også alle ferierende på Tjøme fått. Det er åpenbart at tyskerne er nervøse og at de venter en aksjon mot norske kysten.

vVv

Under hele besetlestiden har tyskerne hatt bl.a. Bjølsen skole i Oslo som forelegningssted. Men nå later det til at de forlater skolen for godt. Forleden reiste nemlig siste belegg, og de tyske soldater slo da i stykker sengene og annet kaserneinnbo. De norske pengene som de hadde igjen, delte de ut til småbarna som de traff utenfor skolen. - Også Indremisjonsselskapets bibelskole forlattes av tyskerne i disse dager. Det er marinen som har hatt skolen.

vVv

Det er gått ialt 100 tog med tropper og materiell over Dovrebanen. Barakkene rundt Trondheim og Steinkjær er brent. Før tyskerne dro, solgte de griser, sykler og hester. Skibinner ble tått av skiene, som ble brent.

vVv

Det er arrestert endel tyske offiserer i Tønsberg-distriktet. De ble ført bort i lenker. Det antas at anholdelsen står i forbindelse med attentatet på Hitler.

vVv

Dagen etter attentatet på Hitler møttes to Osloborgere på Karl Johan. Den ene trekker opp sin avis og viser den annen ovenskriftene. Plutselig står en tysk offiser, som hadde iakttatt dem fra vinduene i Deutsches Haus foran dem og meddelte dem at så alvorlig en sak smiler man ikke av. To politikonstabler ble tilkalt og de to borgere havnet på Grini.

vVv

Tyskerne har i lengre tid reservert 40 leiligheter i et av de store Sinsenkompleksene for funksjonærene i Nordag. Nå er plutselig alle disse leilighetene frigitt, da funksjonærene skal sydover.

vVv

I Nord-Etnedal og Østre Slidre har tyskerne svidd av ialt 22 hytter. To nordmenn er blitt drept, to andre kom seg unna. En tysker måtte late livet. De drepte ble slengt inn i en bu som ble svidd av. Men bua brente ikke helt ned, så da doktoren i bygda senere kom til åstedet fant man de forkullede rester av de to nordmenn. De ble gravlagt uten å være identifisert.

vVv

I Hunsvika ved Drøbak, hvor tyskerne lenge har arbeidet med å bygge fundamenter for langtreckende kanoner, ligger disse stillingene nå rasert. De langtreckende kanoner er fjernet og fundamentene er sprengt bort.

vVv

Den tyske gestaposjef i Bergen er avskjediget ("forflyttet") p.g.a. sin fadese i forbindelse med arrestasjoner av den såkalte "knivstikkergjeng". De arresterte måtte løslates etter et par dager og saken oppløste seg i det store intet.

vVv

I Stamsund og i Svolvær er det nå så å si ikke en eneste tysker å se. De store befestninger ligger øde og forlatt.

vVv

Tyskerne arbeider på store befestningsanlegg på Nötterøy. De skulle opprinnelig vært ferdig i 1945. Nå heter det seg at det arbeides etter en 3-årsplan,

vVv

Også her i Oslo begynte alle tyske offiserer og soldater å hilse med "den tyske hilsen" den 24. juli etter attentatet på Hitler. Det har vært foretatt stikkprøver på kaserner og gater, visitasjoner av soldaters bagasje og av biler foretas dagstøtt. Som et tegn på den forvirring som rådde i forbindelse med attentatet kan nevnes at Pressabteilung natten etter attentatet ga morgenavisene ordre om at flenden skulle gis skylden, men senere på natten dukket den nye historien om generalene opp og avisenes ledere måtte gå i papirkurven. Avisene var av den grunn flere timer forsinket. Neste dag fikk avisene ordre om nye ledere, hvor det under ingen omstendighet måtte finnes noe forulempning av Wehrmacht.

vVv

Ved Strinda arbeidsformidling meldte seg 7% av de registreringspliktige. Formannen ved arbeidskontoret spurte OT-sjefen hva man skulle foreta seg etter det negative resultat. OT-sjefen svarte at det var ingenting å gjøre. "Vi vil nødlig ha de samme kaotiske forhold i Trondheim som i Oslo".

vVv

Til slutt litt å le av.

I dagspressen stod det nylig en notis om en björn som hadde skremt en bærplukker i Nord-Trøndelag. Bærplukkeren måtte ta beina på nakken "selv om han var frontkjemper", skrev avisen. - Ja, kanskje björnen i Nord-Trøndelag er like varlig som den russiske björn!

vVv

Statens kunststipendium, som skal være äresbevisning, ble i år bl.a. tildelt en maler i Fredrikstad. Denne maler rykket forleden inn et avertissement i en av byens aviser, som vi ikke kan nekte leserne fornøyelsen av å se:

Kunstakademiet:

Bendik Riis

Vil åpne i det nye år 1945 i nybygde lokaler, nærmere annonser herom. Kunstmaleren er for tiden på Kunststudiereiser.

Eders med Ären.

Herr kunstmaleren Bendik Riis.

God sommer i Norge. -

vVv

Den nye fylkesmann i Sogn og Fjordane, forrederen fra Narvik, Kjørud Sundt, klager i et brev til sin venn Whist over sin tørrlagte stilling. Han ber sin venn om å skaffe ham "representasjonsbrennevin" for 200 kroner, han har ikke anset en landsöl å by sine tyske venner. "Stillingen her er mye verre enn på invasjonfronten", avslutter han sitt klagebrev med.

vVv

IDET DETTE SKRIVES får vi melding om at Paris er falt. Närmere kommentarer mangler; men det ser ut til at Montgemerys erd den 21. august er på-god vei til å gå i cppfyllelse.

vVv

Vår avis kommer denne gang med nytt utstyr. Vi er imidlertid de samme som før, og vårt mål er stadig

ET FRITT, FOLKESTYRT NORGE.